

Stereotyyppien siunaukset ja kiroukset

Ristikkokuvitus on minimalismin taidetta. Pienen tilaan on löydettävä riittävä määrä tarpeellista kuvallista informaatiota. Helpossa ristikkossa kuvan on johdettava aika suoraan ratkojan mieleen haettava sana. Jos haetaan jotain tiettyä lintua, kasvia tai työkalua, on kuvan yksiselitteisesti näytettävä siltä. Vaikeassa ristikkossa kuvan olisi hyvä sisältää jotain mutkaa tähän oivallusprosessiin.

Hyvin usein ristikkokuva pyörii stereotyyppien ympärillä. Selkein hyöty on tunnistettavuus. Jos ratkaisusana olisi esimerkiksi ESPANJATAR, miettisin kuvaa piirtäessäni, mikä olisi selkein ja yksiselitteisin tekijä, joka muuntaa kuvan naisesta nimenomaan espanjalaiseksi. Todennäköisesti valitsisin tummat hiukset niskanutturalla ja poskelle kaartuvan hiuskiehkuran.

Haittapuolena voi nähdä monimuotoisuuden kaventumisen. Barcelonalaisessa katukahvilassa istuessani ja katsellessani ohi kulkevia paikallisia naisia, näkinsin suurella varmuudella

hyvin suuren lajikirjon donnaa ja señorita ennen kuin ohitseni pyyhkäisi niskanutturassaan flamencon rytmiin stereotyyppiani espanjatar.

Koska stereotyyppiä on tarkemmin tarkasteltuna usein niin kaukana todellisuudesta, on mielestäni oltava hyvin tietoinen sen vallasta. Olen viime aikoina pyrkinyt tuomaan kuvastoon monimuotoisuutta esimerkiksi erilaisen ihonvärin tai etnisen taustan suhteen. Mutta usein todennäköisimmän normista poikkeaminen tuottaa kuvan juuri sen verran lisää turhaa informaatiota, että ratkoja saattaa eksyä väärille urille.

Helpossa ristikkossa tämä ei ole toivottavaa, mutta vaikeassa ristikkossa moinen harhaute on usein jopa tavoiteltu. Näin kuva tummaihoisesta ruokailijasta voisi olla hämmäntävä helpossa ristikkossa, mutta lainkaan epäroisi sen käyttöä vaikeammassa.

Voiko silti stereotyyppien käyttäminen olla liiallista? Pönkittääkö siinä tahtomattaan valtaa pitävien asemaa? Olisiko hyvä nähdä kuvissa vähemmistöjen edustusta? Mitä tästä miettii ratkoja? Jos asia herättää minikään muotoista mielipidettä, kuulisin siitä mielelläni.

Heli Kärkkäinen
heli.karkkainen@ristikkoakatemia.fi

Lähetätkää ristikkoiheisiä kysymyksiä ja mielipiteitä osoitteeseen kysymys@ristikkoakatemia.fi